

ri narodne umetnosti. — To mu bodi važna naloga.

Poleg te pa naj vrši še drugo: razvija naj se na podlagi opazovanja domače narave in zajema naj iz nje svoje motive za risanje po naravi in za snovanje nove ornamentike po motivih iz narave. Tu pa je treba učitelju pomoči in v tem obziru naj mu služi poleg zgoraj omenjene zbirke vzorno češko delo: »Jos. Jar. Filipi: Plošna stylisace dle přírody. Díl I. S 256 obrázky v tekstu a 8 barevnými tabulkami. Spisů »Dědictví Komenského« č. 142. Cena 6 K. V Praze 1912. — Nákładem »Dědictví Komenského«. Čehi nam smejo biti tu zgled. — Na IV. mednarodnem kongresu za umetniški pouk, risanje in vporabno umetnost v Draždanah leta 1912. se je odlikoval njihov oddelek po originalnosti ornamentalnih proizvodov. Prekosil je Dunaj in marsikatero drugo šolo, zlasti s šolo profesorja Beneša, ki je vzbudila veliko pozornost zastopnikov celega civiliziranega sveta.

Omenjeno risarsko delo nam kaže v teoriji in praksi, kako je postopati pri ploskovni stilizaciji po naravi. — Pripočeno bodi vsakemu učitelju, zlasti pa še učiteljem risarjem na obrtnih šolah. Našel bode v njem vporabljen našo flo-ro, kajti avtor njegov stoji sedaj ob soški fronti in če ima priliko odložiti našo domovino čuvajoč meč, tedaj ga zamenja s svinčnikom in čopičem in snuje ornamente za II. del svoje ornamentike, ki bode šele izšel.

Iz tega dela more se učiti učitelj teorije, kako je ravnati v ornamentiki z naravo, iz zbirke narodnih okraskov pa, ki jo bode izdal naš rojak, naj se navduši za lepoto teh ornamentov in popolnosti naj svojo tvornost v smeri umetnosti narodne ornamentike. Tako bode čuval to, kar nam je drago: naše narodno bistvo! — In deloval bo v zmislu »svobodnega razvoja svojega naroda«, ki nam ga jamči mir.

Naš vladar o šoli.

Nemški listi so prinesli poročilo o razgovoru cesarja Karla z učiteljem meščanske šole in poslancem Francem Rotterjem, ki ga je imel pri svojem zadnjem bivanju na Tirolskem. Cesar je vprašal poslance: »Kakšen je vaš poklic?« »Jaz sem učitelj na meščanski šoli, Veličanstvo.« Cesar: »Ali je mogla biti vaša šola v vojni dobi odprta?« Poslanec Rotter: »Da, Veličanstvo, ker so bila dovoljena najpotrebnejša oproščanja.« Cesar: »Je to tudi bistven javni interes, da bi se šolski pouk brez prekinjenja vršil. Izdane so bile tudi tozadevne naredbe.« Poslanec Rotter: »Poleg nadaljevanja s poukom je glavno vzgojiteljsko delovanje, ki ga mora šola razviti, da zavnata nedostatek očetovske avtoritete.« Cesar: »Čisto res! Žalibog se pogrešajo očetje na vseh straneh. Naši sovražniki pa še nečejo narediti konca!«

Praznovanje prvega maja.

Po vsej Avstriji je prvega maja letos po preteku treh let zopet počivalo delo; delavstvo je imelo ta dan zopet svoj praznik. Socialna demokracija je porabila prvi maj v to, da je priredila po vseh večjih industrialnih krajih shode, na katerih so se dostojno in resno vršile manifestacije za svetovni mir po sedanjih grozovitih, krvavih vojni. Časopisi poročajo, da so se shodi vršili v najlepšem redu ob veliki udeležbi. In to ni čuda. Saj se je manifestiralo na shodih za mir, ki ga vsa ljudstva v ljubljenski cesarjem Karlom na čelu tako iskreno žele in hrepene po njem! Na shodih so bile soglasno in z velikim odobravanjem sprejete resolucije, ki se izrekajo za skorajšnji mir med narodi. Iskreno želimo, da bi prizadevanja po miru socialne demokracije imela popolen uspeh in da bi se kmalu uresničile želje, ki so bile izrečene prvega maja po vsej širni Avstriji!

Iz naše organizacije. Štajersko.

Iz »Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«. Do danes smo dobili komaj iz 3 okrajev poročila od podpisanih vojnih posojilnih, za katera smo prosili v 4. številu. »Učit. Tovariša«. Kje so drugi okraji? Odbori učiteljskih društev naj skrbijo, da pride zopet nekaj življenja v naše vrste; snovi za razne razprave in perečih vprašanj je dovolj. Ali bi ne bilo umestno, da prirede društva vsaj po eno zborovanje ter preprečijo, da nam posa-

mezniki ne zaspijo za vedno. Seveda so zborovanja v zvezi s stroški, a mi smo itak vajeni žrtvovati se.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer ima v četrtek, dne 10. maja t. l. ob 10. uri predpoldne pri Sv. Juriju občni zbor s sledečim vzporedom: 1. običajna poročila; 2. volitve; 3. aktualna stanovska in pedagoška vprašanja; 4. slučajnosti. Pričakujemo, da se zopet po dolgem času vidimo vsi!

Kranjske vesti.

—r— **Tovariš Janko Leban**, šolski voditelj v p. v Bukovici nad Škofjo Loko, je opasno obolel. Želimo zaslužnemu delavcu na kulturnem polju, da krepka njegova telesna konstitucija premaga trdovratno bolezen. da bo še doigo lahko užival po trudapolnem življenju zasluženi pokoj in izvršil vse nare, ki jih ima zasnovane! Anton Foerster starosta naših skladatelj, je ravno napisal Lebanovi pesmi »Straža ob Adriji« plamenec napev za možki in mešani zbor. Prav bi bilo, da ta skladba kmalu izide, da bomo mogli z navdušeno pesmijo po končani vojni stopiti v lepšo bodočnost, ki se obeta našemu narodu tudi ob bregovih sinje Adrije.

—r— **Vojne draginjske doklade učiteljstvu**. Na podlagi tozadevnega pooblastila deželnega odbora je deželni glavar s 1. majem t. l. nakazal učiteljstvu enkratno draginjsko doklado v isti izmeri kakor zadnji pot.

—r— **Učiteljske petletnice**. Učiteljstvo nekaterih okrajev se pritožuje, da jako pozno dobiva nakazila za starostne doklade vsesih šele čez pol leta ali še kasneje. Ako kedaj velja pregovor »da dvakrat da, kdor hitro da«, velja gotovo v sedanjih časih, ko nas neznoša draginja tako tare. Upamo, da bodo merodajni faktorji radi vpoštevali te želje, vsaj ga ni delavca, ki bi rad pol leta čakal na svoj zaslužek.

—r— **Iz ljudskošolske službe**. Zolija Miklavčičeva je imenovana za začasno učiteljico pri Sv. Križu pri Kostanjevici; za suplentinjo sta imenovani Ana Kraševčeva v Ambrusu in Ana Koščeva na osemrazredni deški ljudski šoli v Spodnji Šiški; za suplentinjo na c. kr. vadnici v Ljubljani je imenovana izprašana učiteljica Adela Zajčeva; za suplentinjo sta namrečeni Silva Šušteršičeva na Jesenicah in Ernestina Gospodaričeva v Brezjah; učiteljica Mariji Zupančič—Uršičevi je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole v St. Vidu nad Vipavo, suplentinji Gabrieli Balančevi pa začasno vodstvo ljudske šole v Budanjah; obolelo učiteljico Olgo Jonketovo v Kočevju nadomešča suplentinja Marija Jurmanova.

—r— **Ljudsko šolstvo v Ljubljani v šolskem letu 1916/17**. Število javnih ljudskih šol je 13, 7 deških, 5 dekliških in 1 mešana. Vse šole imajo 78 razredov in 28 vzporednic. Te šole obiskuje 7172 otrok, in sicer: 3581 dečkov in 3591 deklic. Število soloobiskujočih otrok je naraslo od lani za 590, to pa zaradi tega, ker obiskuje mestne šole 650 begunskih otrok. Na ljubljanskih mestnih šolah poučuje 116 učiteljev in učiteljic; 11 izmed njih ima izpit za meščanske šole, 8 učiteljic in 3 učitelji. 15 poizkusnih kandidatov poučuje na ljubljanskih šolah. Seveda je pouk tudi letos omejen, ker je več šolskih poslopij zasledlo vojaštvo.

—r— **Pri preizkušnjah usposobjenosti na c. kr. učiteljski v Ljubljani** od 13. do 20. aprila so bili aprobeirani: I. za meščanske šole s slov. in nem. učnim jezikom: Arselin Marija, def učiteljica v Ljubljani (I. skup., z odliko); II. Dekleva Dragica in Kokalj Marijana, abiturientki m. d. liceja za francoščino, prva za šole s slovenskim, druga za šole s slov. in nem. učnim jezikom; III. Zdošek Rozalija (S. M. Serafina), v. uč. na zas. učiteljski v Mariboru za pouk v violini na mešč. šolah s slov. in nem. učnim jezikom; IV. za ljudske šole s slov. učnim jezikom: Sever Marija (S. Kazimira), pom. uč. na zas. ljudski šoli šolskih sester v Celju; V. za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Rant Franč, prov. učitelj pri Sv. Petru v Ljubljani; Bajuk Josipina, prov. uč. v Sp. Šiški; Dekleva Ivana, supl. v Sori; Gradišnik Hermina, supl. v Celju; Hočevar Kristina, supl. v Novem kotu; Hrovat Rafaela, prov. uč. na Selu; Jesih Marija, supl. v Trbovljah (Vode); Jurca Albina, supl. v Šmihelu; Jurdana Marija, prov. uč. na lrv. šoli v Pazinu; Knapič Marija, prov. uč. v Repnah; Komljanec Alojzija, supl. v Škocijanu; Koncilja Agneza (s. Imelda), prov. uč. v Mekinjah; Kovač Albina, supl. na Ubelskem; Kovač Ana, prov. uč. v Zatičini; Kramarič Ivana, prov. uč. v Dvoru; Kunaer Franciška, prov. uč. v Polhovem gradu; Lilleg Marjeta, prov. uč. v Kovorju; Lombard Angela, supl. v Zalogu; Mrak Franciška, supl. v Trziču; Muck Eliza, prov. uč. na nem. lj. šoli v Vevčah; Pavlič Stefanija, supl. v Šmartnu pri Kamniku; Perko Julija, prov. uč. v Kostelu; Peternelj Pavla, prov. uč. v Škofji Loki (z od-

liko); Petrič Ida, supl. v Zg. Šiški; Plevel Marija (s. Magdalena), prov. uč. v Mekinjah; Plhak Marija, prov. uč. v Slivnici pri Celju; Punčuh Marija, supl. v Vipavi; Rančigaj Julija (s. Evgenija), prov. uč. na lj. š. šolskih sester v Celju; Rogar Kristina, suplentinja na Dobravi; Sturm Kristina, supl. v Vrhpolju; Sušnik Franciška, prov. uč. v Škofji Loki; Sušnik Olga, supl. v Sromljah; Silovinc Berta, prov. uč. v Boštanju; Šuštaric Tereza, supl. v Koprivniku; Vodišek Olga, supl. na Viču. — Dve kandidatki za meščanske in dve za ljudske šole sta med skušnjo odstopili; tri kandidatnje za ljudske šole so bile reprobirane.

—r— **Razpis ustanov**. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko razpisuje tri ustanove bivšega »Društva za vrtnarstvo« v znesku po 7216 K. Pravico do teh ustanov imajo ljudskošolski učitelji, ki imajo lepe šolske vrte in se prav posebno bavijo s sadjarstvom. Dalje razpisuje c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko šest Fran Metelkovih ustanov po 80-40 K. Pravico do teh ustanov imajo kranjski ljudskošolski učitelji, ki so pošteno, vneti za svoj poklic in marljivo goje slovenščino. Rok za vlaganje prošelj za eno teh ustanov je 31. maj 1917.

Štajerske vesti.

—š— **Odlitovan** je z nova in sicer z Signum laudis z meči nadučitelj v Šmartnu pri Slov. Gradcu, Peter Jankovič, poročnik v r.

—š— **Učiteljski ima Štajersko sedem**. V Gradcu so 4 učiteljski, 2 državni, 2 zasebni; v Mariboru pa jih je troje: 1 državno, 1 deželno, 1 zasebno. — Zavsem je dvoje moških, 5 pa ženskih.

—š— **Otroških vrtcev** je na Štajerskem 67. Od teh pripada Gor. Štajerju 15, Sred. Štajerju 22 (Gradec sam jih ima 13), a Spod. Štajerju 30; med temi jih je v Mariboru 6, v Celju pa 3.

—š— **Samosvoja mesta na Štajerskem in njih ljudsko šolstvo**. — Samosvoja mesta na Štajerskem t. j. taka, ki imajo lasten statut, so: Gradec, Maribor, Celje in Ptuj. Imajo svoje mestne šolske svete, katerih delokrog je enak onemu okrajnih šolskih svetov. — Gradec ima 11 meščanskih šol z 69 razredi ter 28 ljudskih šol z 225 razredi. Maribor šteje 2 mešč. šoli s 16 razredi in 8 ljudskih šol z 51 razredi. V Celju je 1 meščanska šola s 5 razredi, pa dvoje lj. šol z 20 razredi. (Deželna deška mešč. šola je podrejena dež. šol. svetu, a obe okol. lj. šoli sta podrejeni okr. šol. svetu.) Ptuj ima 1 meščansko šolo s 4 razredi in 3 ljudske šole s 16 razredi.

Tržaške vesti.

—t— **Otvoritev slovenskega in nemškega otroškega vrtca**. Cesarski komisar naznanja: V sredo 9. majnika t. l. se otvorita v novem občinskem šolskem poslopiju pri Sv. Vitu (ulica Calvola) slovenski in nemški otroški vrtci. V ta dva občinska zavoda se bodo sprejemali otroci obeh spolov, ki so dopolnili tretje, a še niso prekorčili šestega leta. — Vpisovanja se bodo vršila pri vodstvih obeh zavodov 5., 7., 8. in 9. majnika od 9. dop. do 12. op. Pri vpisovanju je treba predložiti krstni list otroka, izpričevalo o cepljenih kozah ter zdravniško izpričevalo o zdravju obeh. — Da se olajša pristop onih otrok, ki bodisi radi nezadostne starosti ali kakega drugega vzroka ne bi mogli biti sprejeti tekom gori omenjenega roka, se bodo vršila vpisovanja tudi prve tri dni vsakega meseca od 9. dop. do 12. opoldne. Učiteljice, ki so usposobljene za poučevanje na otroških vrtcih s slovenskim in nemškim učnim jezikom in bi hotele biti nastavljene na omenjenih dveh občinskih zavodih, naj se tekom 4. majnika t. l. predstavijo predstojniku šolskega oddelka na tukajšnjem magistratu ter prinesejo s seboj šolska izpričevala in druge potrebne dokumente.

Splošni vestnik.

Novi ferialni dnevi. Naučno ministrstvo je določilo naslednje nove ferialne dneve: dne 4. novembra — cesarjev god; — dne 27. aprila cesaričin god; — dne 9. maja cesaričin rojstni dan. Cesarjev rojstni dan dne 17. avgusta se praznuje v velikih počitnicah.

Poizkusnih kandidat ne bo več. Naučno ministrstvo je odredilo, da se s prihodnjim šolskim letom poizkusne učiteljske kandidatke nič več ne pripuščajo k šolski praksi. One poizkusne kandidatke, ki so bile v letošnjem šolskem letu 1916/17 dodeljene šolam v to svrhu, dovrše svoj tečaj, novih kandidat ne smejo več nametšati. Jako odobravamo to odredbo, ker se je institucija poizkusnih kandidatke že silno razširila po kranjskih šolah, pa ne v njih prospel in napredek.

Razgled.

Avstrijski državni zbor — sklican. S cesarskim patentom z dne 26. aprila 1917. je sklican avstrijski državni zbor na 30. maj 1917. Prva seja se vrši tega dne ob 11. uri dopoldne. Veliko veselje in najlepše nade v boljšo bodočnost so zavladale zaradi oživljenega ustavnega življenja v Avstriji, in vsi narodi in večina političnih strank stavijo mnogo upanja v to zasedanje. Da bi le ne bili neprijetno iznenadeni in razočarani.

Iz Linca se poroča: Zgornjeavstrijski deželni odbor je zvišal temeljno plačo za ravnatelje meščanskih šol za 2500 K, za strokovne učitelje za 2400 K, za učitelje I. razreda na 2000 K, za učitelje II. razreda na 1600 K, za učiteljice ročnih del na meščanskih šolah na 1200 K. Čisto nov način je uvedba doklad iz rodbinskih ozirov, ki jo je sklenil deželni odbor. Doklade znašajo pri oženjenih in vdovcih 200 K, in če imajo več kot 2 otroka 400 K.

Nemška višja trgovska šola v Celovcu. Trgovska in obrtniška zbornica v Celovcu se je izrekla za ustanovitev nemške trgovske višje šole, ki bi naj bila namenjena Koroški, Trstu, Istri in Kranjski. Trdijo, da mora taka šola biti v Celovcu, ker je Celovec, kakor je izjavil podžupan Rach, najjužnejše mesto (?) in pa, kakor je dokazoval poslanec Dobernik, ker se tudi Slovenci pečajo z mislijo, ustanoviti take šole in razvijajo veliko organizacijo, v kateri hočejo združiti ves avstrijski jug s Trstom vred. Poleg celovške trgovske akademije je pa zagovarjal poslanec Dobernik tudi ustanovitev nemške višje trgovske šole ne toliko za Nemce, temveč za — Albance, Grke, Srbe in Turke.

Znani nemški hujskač — poslanec Wolf zagovarja načelo, da izvoljeni narodi smejo druge tlačiti, s tem toraj popolnoma zagovarja srednjeveški — »Standrecht«. To nas tudi spominja na požrešnega volka v hosti, ki davi in trga uboge nedolžne ovce ali vsaka krivica se maščuje in krivičnik dobi prejalislej zasluženo plačilo.

Načrt za avtonomijo Galicije. Poljski klub je sestavil načrt za avtonomijo Galicije ter ga izročil centralni vladi.

Avtonomija dežele naj obsega v legislativnem oziru sledeče zadeve: Finančna, prometna, obrtniška, sanitetna vprašanja, določbe glede domovinskega prava, organizacijo visokega, srednjega in ljudskega šolstva, kazensko, policijsko in civilno pravo, trgovsko in montansko pravo, organizacijo sodnih in upravnih oblasti, tiskovno in društveno pravo. Kot temeljni zakoni naj veljajo tudi za Galicijo avstrijski državni osnovni zakoni.

Glede zadev, ki ostanejo ostalim avstrijskim deželam in Galiciji skupne, je kompetenten avstrijski državni zbor, v katerega pošilja gališki zakonodajni zbor svoje delegate. Ravno tako voli gališki zakonodajni zbor zastopnike Galicije v avstro-ogrsko delegacijo iz svoje srede.

Gališki zakonodajni zbor obstoja iz senata in deželnega zbora. Ta šteje 166 poljskih in 62 rusinskih poslancev, izvoljenih na podlagi splošne in enake volilne pravice. V narodno mešanih kmetiškin okrajih je uvesti narodni kataster in sistem dveh mandatov, v mestih pa proporcionalni sistem z listami. Zenske s akademično izobrazbo in one, ki vršijo javno službo, smejo volilno pravico osebno izvrševati. Senat šteje 130 do 140 članov. Pripadajo mu: 1. v deželi prebivajoči člani cesarske hiše, 2. dosedanj virilisti gališkega deželnega zbora (13), 3. rektor bodoče montanistične visoke šole, lvovski in krakovski župan, eden zastopnik židovstva, 4. 45 delegatov veleposestva, 5. po 3 delegati lvovskega in krakovskega občinskega sveta ter lvovske in krakovske trgovske zbornice, 1 delegat trgovske zbornice v Brodih, 6. od cesarja imenovani člani avstrijske gosposke zbornice. Poljaki in Rusini tvorijo v deželnem zboru vsak zase narodno kurijo. Predsednika volita obe kuriji skupaj, vsaka kurija pa po enega poepredsednika. Predsedništvo senata imenuje cesar.

Upravo dežele vodi od cesarja imenovana vlada s kanclerjem na čelu. Kancler mora biti član deželnega zbora. Agende vlade so razdeljene v 6 resortov (finance, prosveta, promet, justica, poljedelstvo, trgovina in obrt), katerim načelujejo državni tajniki. Kancler ima pravico se udeleževati sej ministrskega sveta, v katerem ostane tudi še naprej gališki minister. Višje uradnike imenuje cesar na predlog deželne vlade, nižje pa deželna vlada sama.

Kot najvišje sodne instance se ustanovijo: najvišje sodišče, državno sodišče ter državni svet, ki posluje kot upravno in državno sodišče.

Dežela se razdeli v posamezne upravne pokrajine, katerim načelujejo pokrajinski predsedniki. O gospodarskih in kulturnih zadevah pokrajine sklepa pokrajinski svet. V pokrajinah, kjer šteje narodna manjšina najmanj 15% se uvede kurialni sistem.